

Upravištvu: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za tuzemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7. telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Strateški položaj Češkoslovaške

Sudetska kriza se razpleta v zname-
nju čedalje bolj naraščajoče napetosti.
Bojazen glede češkoslovaške samostoj-
nosti in neodvisnosti ter zavest, da bi
morebitni konflikt izževal novo evrop-
sko vojno, sta prav v zadnjem času po-
večala zanimanje za strateški položaj
češkoslovaške republike in s tem v
zvezi za pogodbe, v katerih so češko-
slovaške zaveznice prevzele jamstvo
proti morebitnim nepričakovanim in
neizvznim napadom od zunaj.

Dokler položaj še ni bil tako napet
kakor je danes, se je o mednarodnih
obveznostih nasproti Češkoslovaški raz-
pravljalo z različnih vidikov, pri čem-
er so se tu in tam čuli tudi Pragi ne-
prijetni glasovi. Zlasti francoski jurist
Barthélemy se je nekaj časa trudil za
dokazovanje in praktični nepomemb-
nosti pogodb, ki jih je Francija podpi-
sala s Češkoslovaško leta 1924 in 1925.
Kolikor bolj pa se je glede na razvoj
dogodkov v srednji Evropi kazala ver-
jetnost resnih komplikacij, toliko bolj
je začela prevladovati realističnejša
presoja položaja, ki je vedno bolj uo-
števala strateški pomen češkoslovaške
zaveznice za razvoj nadaljnjih dogo-
dkov v podunavskem bazenu.

Kakor bi bilo naivno misliti, da so
nekateri države sklenile s Češkoslova-
ško pakt o medsebojni pomoči zgolj iz
čustvenih nagibov, bi bila tudi sedaj,
ko so češkoslovaške zaveznice že po-
vzele konkretne korake za morebitno
izvedbo svojih prevzetih obveznosti,
enako naivna misel, da so to storile sa-
mo iz sentimentalne naklonjenosti do
Češkoslovaške, ne pa zaradi upošteva-
nja strateškega pomena, ki ga ima ob-
stoj neodvisne češkoslovaške republi-
ke zanje, za njihovo lastno varnost in
lastno bodočnost.

V strateškem položaju, ki ga zavze-
ma Češkoslovaška v osrčju Evrope,
moramo iskati razlago ne le za sedanje
zanimanje nekaterih držav, zlasti obeh
zadnjih velesil, za usodo Češkoslova-
ške, temveč v odločilni meri tudi za
celotni razvoj evropske politike v za-
dnjih letih, v kolikor je njevo smer
odločal tako zvani nemški problem. V
neposredno zvezo s tem razvojem pa
moramo postaviti predvsem tri med-
narodne pogodbe, od katerih sta bili
dve sklenjeni med ČSR in Francijo,
tretja pa (16. maja 1935) med ČSR in
Rusijo. Okoli teh pogodb so se v glav-
nem sukali vsi novejši diplomatski bo-
ji v Evropi in prav nič ne pretirava-
mo, ako rečemo, da je bilo njih izho-
dišče v prvi vrsti spoznanje o strate-
škem pomenu Češkoslovaške.

Ze Bismarck je označil Češko kot
»od Boga zgrajeno trdnjavo v osrčju
Evrope«. To misel je v svojem temelj-
nem prikazu o evropskem položaju Če-
škoslovaške podkrepil z novimi, mo-
dernimi argumenti znani angleški pu-
blicist Seton Watson, ko je o tem pro-
blemu že pred dvema letoma napisal
informativno študijo za Angleže. Wat-
son pravi, da vsa zgodovina Češke od
Karla IV. in Jana Husa dalje potrjuje
njeno izredno strateško izpostavljenost
»na prelomu med zapadom in vzhod-
dom, med Nemci in Slovani«. Politič-
na geografija pa dokazuje, pravi Wat-
son, da zavzema Češka v svoji novi po-
vojni obliki kot samostojna in neod-
visna Češkoslovaška »s Karpatsko Ru-
sijo kot nekakšnim repom na že itak
dolgem telesu s podobo zmajaa« močno
izpostavljen položaj in je z več vidi-
kov »temeljni kamen vse povojne zgrad-
be«.

Znani češkoslovaški vojaški strokov-
njak polkovnik Moravec, ki je doslej
podal najobsebnijo analizo strateškega
položaja republike ob Vltavi, je že
pred leti zapisal, da odgovarja Češko-
slovaška po svoji sedanjosti podobi »pra-
stari strateški zahtevam podunav-
ske prostorne razdelitve«. V svoji zna-
ni knjigi »Strateška vrednost Češko-
slovaške za zapadno Evropo« opozarja
Moravec na splošni strateški pomen
srednjega Dunava med Innom in Ipo-
ljem. Kdor je bil gospodar tega dela
evropskega veletoča in prostora okoli
njega, je bil navadno tudi gospodar
vse srednje Evrope. Središče tega pasu
pa tvori moravski prostor, ki je bil od
nekaj pomembno križišče potov od
zapada in jugozapada proti vzhodu in
severovzhodu.

Ko je Nemčija sredi preteklega sto-
letja začela svojo politiko ekspanzije
na tako zvani »evrazijski osi« Berlin -
Bagdad, je z izjemo Srbije postopoma
pridobila vse države ob tej osi za svoj
blok, tako tudi bivšo Avstro-Ogrsko.
Med vojno so Nemci osvojili ves evrop-
ski del evrazijske osi, ki meri v značilni
črti okoli 1750 km. Izid svetovne vojne
je nadaljnje račune prekinjal in nastal
je povsem nov položaj. Od naznačene
skupne dolžine evrazijske osi je bilo
leta 1937, v nemški posesti le 470 km,
torej približno 900 km manj kakor leta

POLOŽAJ NESPREMENJENO RESEN

Včeraj dopoldne sta se zgodila dva nova huda incidenta, popoldne in zvečer pa je bil mir — Seje skoro vseh evropskih vlad — Vojaški varnostni ukrepi se nadaljujejo — Nemci baje odklanjajo že tudi plebiscit

Praga, 14. sept. h. Dočim je še opolnoči
kazalo, da še niso porušeni vsi mostovi med
sudetsko-nemško stranko in vlado, so na-
daljnji dogodki dokazali, da bo skoro ne-
mogoče obnoviti stike. Henlein je davi po
posebnem kurirju sporočil ministrskemu
predsedniku dr. Hodži, da prekineja vsa po-
gajanja z vlado ter da je tudi razrešil de-
legacijo sudetsko-nemške stranke, ki ji je
bila poverjena, naloga, da se pogaja z vlado.
Istočasno je Henlein odredil likvidacijo
strankinega glavnega stana v tako zvani
»Rjavi hiši« v Pragi. Tudi glavni organ su-
detsko-nemške stranke v Pragi, dnevnik
»Die Zeit« in tednik »Rundschau« sta pre-
nehala izhajati. Obenem je prenehala tudi
novinska agencija »Sudetendeutsche Pres-
sebriefe«, ki je bila namenjena za informi-
ranje inozemskih novinarjev. Vse arhive so
s tovarnimi avtomobili že ponoči odpelja-
li v Čeh, kamor so se danes preselili tudi
vsi nameščenci teh ustanov.

Novi incidenti

Po objavi obrednega stanja, ki je sedaj
razširjeno na 11 okrajev v zapadni Češki
in južni Češki, je zavlada po vsej republi-
ki popoln red in mir. To smatramo za do-
kaz, da zadnji nemiri niso bili nikake spon-
tane manifestacije, marveč sistematično
organizirani nemiri. Še danes dopoldne, ko
je že v veljavi obredno stanje, je bil izvan
nov in dosedaj najhujši incident. Dopoldne
okrog 10. je vdrla preko meje z nemškega
ozemlja tako zvana sudetsko-nemška legija
v Kraslice, mesto, ki leži tik ob meji. Na-
padalci so se polastili oblasti in proglasili
spojitev tega kraja z Nemčijo. Ker orožni-
štvo samo ni moglo vzpostaviti reda, je bi-
la pozvana na pomoč vojska, ki je cernirala
ves kraj.

Enako hudi incident je nastal danes v
Habersbirku, zapadno od Falknova. Tudi
ta kraj leži tik ob meji. Henleinovci so
uprizorili tudi orožen upor. S strojniki in
ročnimi granatami so napadli orožniško
postajo. Orožniki so se jim postavili v bran
ter je nastala prava bitka. Po sedanjih po-
ročilih je v tej borbi padlo 14 orožnikov.
Tudi tu je interveniralo vojaštvo, da napra-
vi red.

Žrtve pred proglasitvijo obrednega stanja

Češkoslovaška vlada je sicer absolutni
gospodar položaja in razen teh dveh in-
cidentov, red in mir nista bila nikjer v repu-
biki kršena. V Pragi gre življenje svojo
normalno pot. O splošnem položaju je bil
dopoldne objavljen naslednji komuniké:

Državi sovražne demonstracije pred pro-
glasitvijo obrednega stanja so zahtevale
skupno 23 smrtnih žrtv. Od tega je 14
Čehoslovakov in 9 Nemcev. Med umorje-
nimi in ubitimi Čehoslovaki je 8 orožni-
kov, 1 vojak in 5 civilistov.

Poročilo omenja samo ranjene češko-
slovaške narodnosti, ker Nemci svoje ra-
njene skrivajo in se njihovi ranjeni tu-
di ne zatekajo v javne bolnišnice. Med
ranjenimi Čehoslovaki so trije vojniki, 17
orožnikov, 24 policistov, 15 policijskih
stražnikov in 2 finančna stražnika.

Ob 17. so češkoslovaške radijske postaje
objavile, da vlada po vsej državi absol-
utno red in mir. Incidenti in nemiri se niso
več ponovili in izgleda, da napetost med
prebivalstvom popušča.

Avtoriteta državnih oblasti je povsod
zopet vzpostavljena.

Gwatkin pri Henleinu

Komunikéja Runcimanove misije in Henleinove stranke

Praga, 14. sept. h. Misija lorda Runcima-
na je izdala danes naslednje poročilo:
Člani misije lorda Runcimana so imeli
danes dopoldne ob 11.45 v Ašu sestanek s
Konradom Henleinom, ki jih je obvestil,
da delegacija stranke, ki je bila po-
oblaščen za pogajanja z vlado, ne obstoja
več. Razgovoru sta prisostvovala tudi po-
slanec Frank in Künzl, misijo lorda Runcima-
na pa so zastopali Gwatkin, Peters in
Henderson.

Praga, 14. sept. br. Vodstvo sudetsko-

1914. in celih 1350 km manj kakor leta
1918. Z avstrijsko priključitvijo pa si je
Nemčija strateško mnogo opomogla.

Češkoslovaška kontrolira danes 480
km evrazijske osi ob njenem boku, Ma-
džarska 200 in Rumunija 600 km. Iz
tega je razvidno, kako velikega pomena
so vse te države za današnjo Nemčijo.
Gospodar evrazijske osi pa more postati
samo država, ki si zagotovi na tej črti
pomoč z boka, kar seveda še bolj izpo-
stavlja Češkoslovaško.

Tako se za vse te države kaže v glob-
liem pregledu izredni strateški pomen
Češkoslovaške. Preobrat v srednji Ev-
ropi pa bi bil usoden tudi za Anglijo,
kajti gospodar evrazijske osi bi postal
obenem gospodar prostora med petimi
morji na bližnjem vzhodu, kar bi po-
menilo nevarno ločitev Afrike od Ev-
rope ter Evrope in Afrike od azijske

Odobreni ukrepi vlade

Danes so imeli svoje seje izvršni odbori
vseh koaliranih strank, na katerih so raz-
pravljali o položaju. Ministri posameznih
strank so poročali o ukrepih vlade, ki so
jih vse stranke soglasno odobrile. Na seji
češke ljudske stranke je podal poročilo
msgr. Šramek. Izvršni odbor je njegovo
poročilo soglasno odobril in sprejel reso-
lucijo, v kateri se izreka za najodločnejšo
obrambo suverenosti, integritete in enot-
nosti države.

Sudetski komuniké

Praga, 14. sept. AA. (Havas). Central-
ni odbor stranke sudetskih Nemcev, ki je
premesil svoj sedež v Čeh, je izdal davi
komuniké, ki pravi:

Centralni odbor sudetsko-nemške stranke
je danes dobil tele poročilo iz Hab-
spirkna pri Falknovem: Zaradi komuni-
stičnega izzivanja prebivalstva, ki simpa-
tizira z rasisti, je prišlo v Habspirknu do
spopada med obema taboroma. Orožništvo
je najprej poseglo vmes, nato pa se je
umaknilo v svoje poslopje, ne da bi po-
seglo po orožju. Množica je spremljala
orožništvo vse do njegovih poslopj. Tedaj
je počil strel iz orožniškega poslopja, kma-
lu za njim pa še drugi. Nato je množica
z naskokom zavzela orožniško postajo.
Orožniki so se skušali rešiti z begom, a
so jih pobili.

Pozivi listov

Praga, 14. sept. h. Vsi češki listi objavljajo
po pozive prebivalstvu, naj ostane mirno in
naj ne naseđa alarmantnim vestem, ki jih
zlomamno širijo golovi elementi, ki bi
razburjali prebivalstvo. Tudi po radiu so
oblasti svarile pred širjenjem takih vesti
in pozvale prebivalstvo, naj razširjevalce
alarmantnih vesti prijavi oblastvom.

Poziv praškega župana

Praga, 14. septembra. AA. (Havas) Praški
župan Peter Zenkl je naslovil na praško
prebivalstvo apel po radiu. V njem
med drugim pravi: Češkoslovaški narod
se je vedno zavzemal za to, da vzpostavi
lojalno sodelovanje s svojimi nemškimi
soživaljani, toda v težkih časih je tudi
pripravljen, da se brani. Meščani! Praga
zahteva od vas, da pokažete svojo ljube-
zen do domovine. — Doprinesite svojo
žrtv za okrepitev narodne obrambe. De-
nar, ki ga boste dali v ta namen, boste
dali sami sebi. Dokažimo skrajno požrtvo-
valnost in Češkoslovaška bo večna.

Angleški poslanik

pri Benešu

Praga, 14. septembra. AA. Predsednik
Beneš je skupaj sprejel britanskega poslanika
v Pragi Newtona in predsednika vlade
dr. Hodžo.

Za nedeljo sklicani nemški shodi

Praga, 14. sept. br. Kakor se doznava,
je vodstvo sudetsko-nemške stranke skli-
calo za prihodnjo nedeljo v vseh večjih
krajih manifestacijske zborovanja, čerav-
no so v vsej republiki prepovedana vsa
zborovanja in manifestacije. Henlein sam
namerava govoriti na velikem zborovanju
v Libercu.

*

nila pogajanja s praško vlado. Pri tem je
podčrtal, da pade vsa odgovornost za pre-
kinitev pogajanj na češkoslovaško vlado.
Danes ob 11.45 se je Gwatkin sestal s
Henleinom, ki je v razgovoru najprej po-
dal pregled položaja in naglasil, da število
ranjenih in mrtvih stalno narašča. Opo-
zoril je na brutalne ukrepe, ki so bili iz-
dani proti sudetskim Nemcem. Pojasnil je
tudi, da so pogajanja s češkoslovaško vla-
do prekinjena in da po teh dogodkih tudi
ni več nikake osnove za nadaljnja poga-
janja. Za incidente smatra Henlein za od-
govorno češkoslovaško vlado. Na ponovno

Chamberlain pri Hitlerju

Prispel bo danes v Nemčijo z letalom in se sestal s Hitlerjem v Berchtesgaden — Predlog za konferenco Anglije, Francije in Nemčije

London, 14. sept. h. Ministrski
predsednik Chamberlain je po posre-
dovanju angleškega poslanika v Berli-
nu sira Neuvilla Hendersona naslovil
na nemškega kancelarja poslanico, v
kateri mu predlaga nujni sestanek v
svrhu razgovora o mednarodnem polo-
žaju. Chamberlain je prošil za nujno
sporočilo, kje in kdaj bi se mogla se-
stati. Kancelar Hitler je takoj brzjovaj-
no odgovoril, da najskrajnejše pozdrav-
lja ta sestanek in prosi, naj bi Cham-
berlain že jutri prišel v Nemčijo.

Ministrski predsednik Chamberlain
bo jutri zjutraj ob 8.30 s posebnim le-
talom odpotoval iz Londona v Nemčijo.
Spremljala ga bosta sir Horace Wilson,
politični svetovalec angleške vlade, in
John Strong, vodja srednjeevropskega
oddelka angleškega zunanjega ministr-
stva. Chamberlain bo prispel ob 13. v

Monakovo, odkoder se bo takoj podal v
Berchtesgaden, kjer se bo sestal s Hit-
lerjem.

Kakor se doznava, namerava Cham-
berlain predlagati sklicanje konference
treh velesil, namreč Anglije, Nemčije
in Francije, na kateri naj bi razprav-
ljali o celokupnem mednarodnem polo-
žaju.

Beograd, 14. sept. br. Beograjska
radijska postaja je nocoj ob 22. objavila
med prekinitvijo rednega programa na-
slednjo vest:

»Reuter pravkar javlja, da bo jutri
zjutraj angleški ministrski predsednik
Chamberlain z letalom odpotoval v
Berchtesgaden, kjer se bo sestal z nem-
skim kancelarjem Hitlerjem. Do tega
sestanka je prišlo na iniciativo Cham-
berlaina.«

Henleinov apel na Pariz in London

**Izjava angleškemu tisku — Anglija in Francija naj sami
rešita sudetsko vprašanje**

London, 14. sept. h. »United Press« ob-
javlja izjavo, ki jo je dal njenemu dopis-
niku Konrad Henlein. V tej izjavi nagla-
ša vodja sudetskih Nemcev, da je sedaj
edina rešitev v tem, da sestavi Francija
in Anglija načrt za rešitev narodnostnega
problema v Češkoslovaški in da ob so-
delovanju lorda Runcimana pridobita če-
škoslovaško vlado za ta načrt. Vsi načrti,
ki jih je dosedaj sestavila češkoslovaška
vlada so imeli zgolj namen izkuzvati v ino-
zemstvu vtis, da se res poskuša nekaj
storiti. Le tedaj, če bosta dali Francija in
Anglija češkoslovaški vladi jasno razume-
ti, da se ne bosta borili za Češkoslovaško,
in samo tedaj, če bo Češkoslovaška pra-
vično rešila narodnostni problem, se lah-
ko odvrne nevarnost vojne. Če pride do
katastrofe, bosta odgovorni za njo Fran-
cija in Anglija, ki puščata Češkoslovaški
prepričanje, da se bosta borili za njo, naj
se zgodi karkoli. Češkoslovaška vlada go-
tovo ne bi vztrajala na svojem stališču,
če bi vedela, da ne sme računati na voja-
ško podporo Anglije in Francije.

Položaj v berlinski luči

Berlin, 14. sept. br. V berlinskih krogih
gledajo na razvoj sudetskoneemškega pro-
blema tako, kakor so že več mesecev na-
povedovali. Nemški vojaški ukrepi priha-
jajo sedaj do prave veljave. V berlinskih kro-

gih so bili prepričani, da bo praška vlada
zaradi stalnega popuščanja in vedno ro-
vih koncesij sudetskim Nemcem naletela
na odpor v lastnih vrstah ter da bo na
ta način prišlo do vladne krize. Če bi pri-
šli potem v Pragi na krmilo zmernejši
elementi, bi se dal po sodbi berlinskih
krogov sudetsko-nemški problem urediti
slično, kakor je bil urejen problem Irške,
kar bi imelo za posledico tudi popolno
spremembo češkoslovaške notranje in zu-
nanje politike. Pri tem bi igrali sudetski
Nemci v odnošjih z Nemčijo in Češkoslo-
vaško slično vlogo, kakor jo igra Ulster
med Anglijo in Irsko. Če pa bi prišli v
Pragi na krmilo ekstremni elementi, ali
celo vojaška diktatura, potem bi prišlo do
resnih incidentov. Na vsak način pa za-
gotavljajo v Berlinu, da zapadne velesile
ne bodo imele povoda intervenirati v pri-
log Prage. Značilno je, da v Berlinu sedaj
tudi plebiscita ne smatrajo več za primer-
no rešitev sudetsko-nemškega problema.
Plebiscit bi bil na mestu samo tedaj, če
bi se sudetskim Nemcem poprej priznala
pravica samoodločbe, in bi si moral tak
plebiscit izvesti na enak način, kakor je
bil izvršen v Avstriji. »Berliner Nachtaus-
gabe« piše, da se je razmerje med Čeho-
slovaki in sudetskimi Nemci že tako za-
ostrišlo, da ne more biti več govora o skup-
nem življenju v skupni državi.

Poljaki o Hitlerjevem govoru

Varšava, 14. septembra. AA. (Pat). V
poluradnih krogih v zvezi s Hitlerjevim
govorom izjavljajo tole:

Glavni del Hitlerjevega govora je bil po-
svečen Češkoslovski in to v zvezi s su-
detsko-nemskim vprašanjem. Kategorična
izjava o zainteresiranosti nemškega rajha v
tem pogledu ni izzvala v sedanjem položa-
ju nikakega presenečenja. Poslanstvo lorda
Runcimana v ostalem kaže, da se temu pro-
blemu pripisuje mednarodni pomen. Hitler
je v govoru ni izključil možnosti mirne re-
šitve sudetsko-nemškega vprašanja, seveda
pod pogojem notranjih sprememb v Češko-
slovaški. Hitler je zahteval za sudetske Nem-
ce pravico samopredelitve. Postavil je načelo
kompromisa. V vladnih krogih pripisu-
jejo posebno pozornost dejstvu, da je Hit-
ler posebno poudaril važnost sporazuma,
ki je bil sklenjen s Poljsko leta 1934 in ki
predstavlja enega najnovejših elemen-
tov miru.

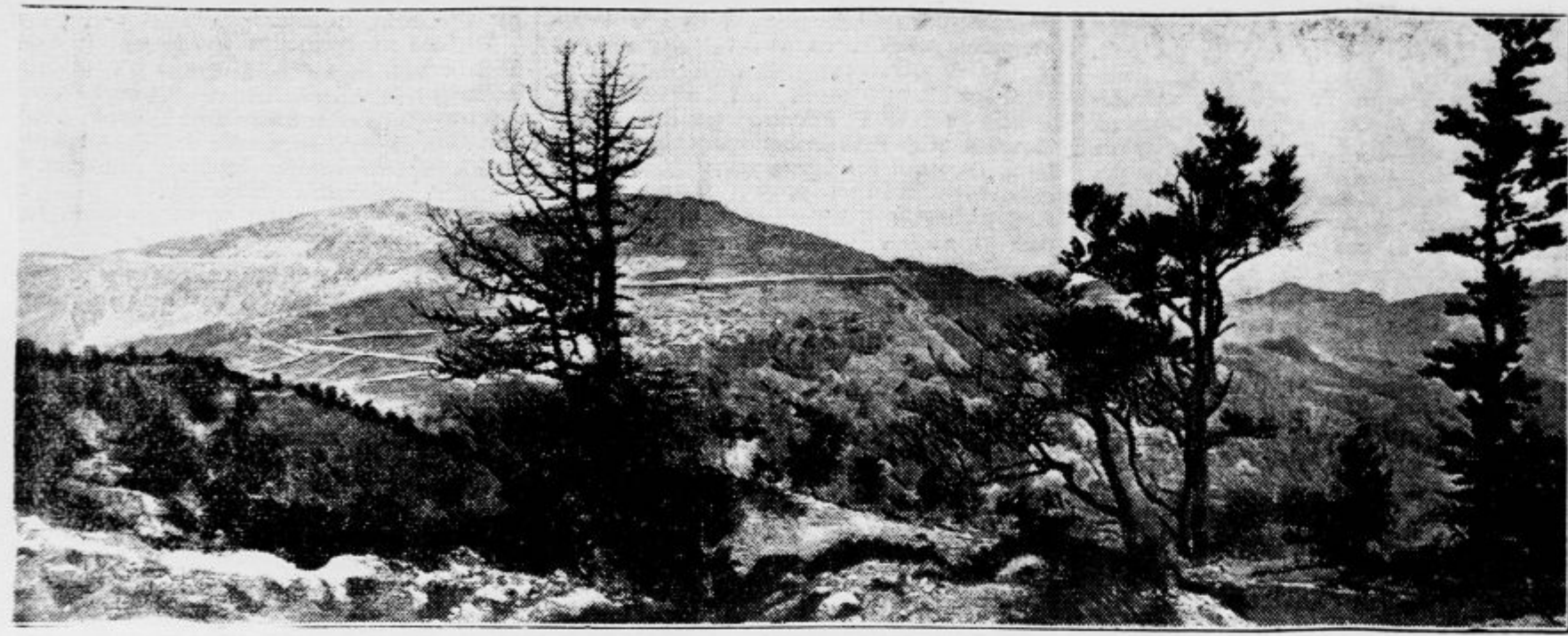
V Ženevi razpravljajo o razorožitvi

Ženeva, 14. septembra. AA. (DNB). Dne-
s se je pod predsedništvom kanadskega
pravosodnega ministra začelo pri Društvu
narodov delo odbora za razoroževanje. Na
dnevni redu je bilo vprašanje dogovo-
ra o objavljanju podatkov glede oborože-
vanja. V zvezi s tem so postavili preteklo
leto vprašanje vsem bivšim članom kon-
ference za razorožitev. Na to vprašanje
so odgovorile samo Anglija, Francija,
USA, Japonska in sovjetska Rusija, a še
te po večini negativno, deloma pa z goto-
vimi omejitvami. Poleg tega pravi poro-
čilo tajništva, da je 22 držav načelno pri-
stalo na ta sporazum. Zatem so razprav-
ljali o zaščiti civilnega prebivalstva pred
letalskim bombardiranjem. V tej zvezi je
tajništvo opozorilo na sklepe haške konfe-
rence iz let 1899 in 1907, na mirovne
pogodbe ter na mednarodne konference,
ki so se bavile s tem vprašanjem.

**Pol stoletja že deluje CMD,
darujmo še za pol stoletja!**

Pred dvajsetimi leti:

Proboj solunske fronte

Pogled na Dobro polje, kjer so se vzajemno z našimi borili tudi francoski bojovniki

Danes poteče 20 let odkar se je izvršil zmagoviti proboj solunske fronte. Hrabre srbske čete, decimirane, toda ojeklenele v dolgoletnih neprestanih borbah so stale tu, pomnožene z desetstisoč vojnih dobrovoljcev. Levo so bili Francozi, desno Grki in Angleži. Sredi med timoško, drinsko, dunavsko, moravsko in šumadijsko divizijo je bila vkopana jugoslovanska divizija, sestavljena iz samih srbskih, hrvaških in slovenskih dobrovoljcev, došlih večinoma iz ujetništva v Rusiji in Italiji, pa tudi svobodnih državljanz Amerike in Avstralije — z vsega sveta. Mnogo dobrovoljcev je bilo raztresenih po ostalih divizijah. Danes še posebno ne smemo pozabiti številnih čeških legionarjev, ki so se borili na Solunu v vrstah naših dobrovoljcev.

Na solunsko fronto zavezniki niso pogajali velike važnosti, večkrat so jo hoteli celo opustiti. Kralj Peter Osvoboditelj in tedanji prestolonaslednik, regent in vrhovni poveljnik Aleksander sta neprestano prepričevala zaveznike, da je ta fronta največje važnosti za razbremenitev ostalih front ter da je določena za veliko vlogo pri dokončanju štiriletna svetovne vojne. Težko je bilo prepričati zaveznike, da stoji kljub vsem katastrofom preteklosti, kljub groznemu albanskemu umiku na Dobrem polju, na Sokolu in na Vetreniku nova armada vojakov, najboljših na svetu, da se je tu zbrala prava narodna vojska bodoče Jugoslavije in da je zaradi prostovoljne združitve tako dolgo raztresenih sinov enega naroda pri prvi veliki skupni zgodovinski akciji vsak neuspeh nemogoč. Vsa veličina proboja solunske fronte leži v dejstvu, da so trije združeni bratje: Srb, Hrvat in Slovenec skovali z orožjem v roki in s svojo srčno krvjo prostovoljno, neločljivo pobratimstvo, ki je bilo močnejše ko smrt in ki je zmoglo čudeže.

Končno so se zavezniki le odločili. Za 14. september 1918 so določili veliko artiljerijsko pripravo, za 15. september pa glavno ofenzivo in juriš. Skoro celo leto sta si stali dobro utrjeni fronti nasproti, večdnoma na planinah nad 1700 m visoko. Bolgari in deloma Nemci so zasedli vse grebene, naše linije so bile po večini neugodne in nižje ležeče. Na nekaterih krajih so bile oddaljene komaj 60–80 m od nasprotnikov, da je bila med njimi ena sama strnjena žična ovira.

Topovi so bruhali ogenj, vse predolgi so nam bili presledki med streli, posebno na našem sektorju šumadijske divizije na Vetreniku. Videli smo, da ne bo drugače: šlo bo na nož! Ogenj je trajal vso noč. Dne 15. septembra zjutraj smo dobili hrano za ves dan, vsak vojak še pol čaše vina. V tesni, iz debelih hrastovih hlodov zgrajeni kaverni ali »zemunicie« se je gnetel moj vod, Srbi, Hrvati, jaz edini dobrovoljec Slovenec — cela združena Jugoslavija v malem krogu. Napili smo si, si voščili srečo junaško in se poljubili. Tako so se poslavljali bratje pred bitko na Kosovu... Razdelili smo municijo in določili orodnanec. Držal sem v roki uro — kazalec je lezel od 5. proti pol 6. uri. To je bil naš čas. Vdrl smo iz zavetja in planili naprej. Vse je gorelo, zemlja je kipeła do neba od silnega ognja, ki se je zgostil z vso silo. Odprl se je peklo...

Bliskovito so šle sekunde. V gostem dimu granat, v oblakih prahu skalnih in zemeljskih drobcev sem nejasno videl obrise svojih ljudi, očrnelih in znojnih obrazov. Komaj sem opazil, da je udarilo v nahrbtnik, ki sem ga za hip odložil, komaj sem opazil, da mi je jeklen drobec predrl roko. Kri... Naprej, naprej... Bolgari so se junaško upirali, borili se z vso srditostjo — vse zaman! Nalet je bil tako strahovit, tako ognjevit, da so padle linije, da smo nevede kdaj in kako prišli na tiste nevarne grebene, ki so nam z njih skritimi strojnimi puškami grozili dolge, dolge mesece. Ko da so naše vrste nesle nevidne peroti... In že smo gledali na drugo stran bregov, kjer je daleč neke vsakemu svetila sreča, kjer so klicali in pozdravljali v nepopisnem zanosu: rojstna vas, domača hiša, mati, oče, žena, dete — domovina...

Naskok je uspel, fronta je bila prebita. Kakor ogromen nepremagljiv hounournik se je razlela naša vojska in podrla vse, kar ji je prišlo na pot, med prvimi jugoslovanska divizija. Zabila je mogočen klin v vrsto nasprotnikov, ki so kot nepregledna vrsta ujetnikov (90.000!) korakali proti Solunu. Naše napredovanje je šlo tako naglo, da nas komora s hrano in materialom ni mogla dohajati. Padali so junaki; tudi slovenska kri je rosila tla Jugoslavije, ki se je širila z vsakim novim pohodom, z vsako novo zmago. Padali so tovariši vdanosti, saj je šlo za vse! Bog ve, kje so njihovi grobovi! Morda bomo našli zapuščen križ tega alca onega znanca ko bomo koncem tega meseca s posebnim vlakom pomorali na solunsko bojišče, da proslavimo na zgodovinskih tleh 20letnico dejanskega rojstva naše Jugoslavije, ki je izsililo pozneje tudi njeno politično in diplomatsko rojstvo.

Bog ve, kje so grobovi tistih do smrti zvestih tovarišev! Tudi o njih pojo gusle, ko reče o junakih, tudi zanje cveto krvavo polji cvetovi kosovskih božurov vsako

leto znova. Njihove žrtve in skupni napor preostalih borcev s Soluna so udarili granitne temelje in meje uedinjene Jugoslavije. Slava padlim junakom!

Solunska zmaga je pred 20 leti razrahljala jekleni obroč okrog francoske prestolnice, omajala odpor sovražnih sil na ostalih frontah ter odločno približala zmago zaveznikov, konec vojne in — mir. To so bili veliki dnevi, ko je hrumela naša združena vojska kot vihar v marših po 50 do 60 km dnevno naprej, naprej... Ves mesec so trajali ti naporni pohodi na tisoč in več kilometrov dolgi poti. Triumfalna je bila pot po zmagi; po vsi Srbiji je šlo od vasi do vasi, od mesta do mesta. Od Vardarja do Beograda in še dalje — do Jadrana, Triglava in Celovca. Niso nas motila porušena sela, razbiti mostovi — vse, vse bomo obnovili, saj gremo v svobodo! Nikdar ne bom pozabil revnega srbskega starca ob cesti. Stal je in pozdravljaval naše hiteče vrste. V kosačici je držal dvoje jabolk, jajce, kos sira — menda vse, kar je premozel. Ko sem prišel mimo njega, mi je stisnil jabolko v roko: »Evo ti, junače!...« Kako hvaležen sem ti bil, stari srbski čiča, za tisto zlato jabolko!...

Dovolj naj bo spominov. Danes vsak iskren Jugosloven dobro ve, da bi vsi di-

plomatski razgovori, vsi sporazumi in deklaracije ne pomenili ničesar, ako ne bi končal proboj solunske fronte z zmago naše združene vojske. Danes se moramo tega še posebno zavedati, ko se zopet zbirajo črni oblaki vojne psihoze nad našimi glavami. Vemo pa tudi, da se po solunski zmagi razmere v naši mladi kraljevini Jugoslaviji niso razvijale tako, kakor bi naša s tolikimi žrtvami priborjena svoboda zaslužila. Zato si želimo, da bi čim prej je našli izhod iz megle mizerije, kriz, slabega gospodarstva in neurejenosti.

V veliko uteho pa nam je, da smo z Bolgari, s katerimi smo še pred 20 leti na Solunu bratomorno obračunavali, danes resnični prijatelji in bratje. Odločni pobudi kralja Aleksandra sta sledila oba velika naroda v zavesti, da jima samo tesna naslonitev v večnem prijateljstvu more zjamčiti obstoj in veliko bodočnost v viharjih, ki grozijo Evropi.

Spomin na velike septembrske dni 1918. leta naj nam da moč, da premagamo mrak sedanjih težkih dni, da zasije nam, našim potomcem in našim neosvobojenim bratom zlato sonce nove, velike, srečne in res naše Jugoslavije pod vodstvom kralja Petra II. Obnovitelja.

R. Paulin.

Naš kralj v Ljubljani

Prišel je nakupit zlasti fotografske potrebščine

Kralj zapuša Gregoričovo drogerijo; za njim je knez Nikola

Včeraj okrog pol 11. je zavozilo okrog glavne pošte v Prešernovo ulico več elegantnih avtomobilov. Blizu pošte je bila čas vsikdar mnogo ljudi, največ jih hiti s trga in na trg. Se preden so se avtomobili ustavili pred drogerijo dvornega dobavitelja Benona Gregoriča v Prešernovi ulici so ljudje v prvem avtu spoznali Nj. Vel. kralja Petra II. z ožjim spremstvom,

v drugem pa princa Nikolaja. Prisrčno so ju pozdravljali.

Kralj Peter II. je s svojim bratrancem in adjutantom stopil v drogerijo, kjer se seveda niso nadejali visokega obiska. G. Benon Gregorič je sam postregel mlademu kralju, ki se je posebno zanimal za fotografske potrebščine. Med nakupovanjem se je brž izkazalo, da je mladi kralj odlič-

Pred 50 leti sta se v Bjelovaru ostro sprla cesar Franc Jožef in škof Strossmayer

Bivši senator don Frane Ivanišević, o katerem smo včeraj omenili, da se je te dni preselil iz Splita v politično zatišje, v svoj rodni kraj Krilo, objavlja v spletni »Državni« spomine ob 50. letnici tako imenovane bjelovarske afere, ki se je odigrala med cesarjem Francem Jožefom in škofom Strossmayerjem. Tu povzamemo:

Pred 50 leti je bila Rusija na višku svoje slave. Po zmagovitih vojnah na Balkanu je postala velika v evropski diplomaciji. Vsi južni kakor tudi severni Slovani, smo pričakovali sonce od vzhoda, da nas ogreje. Oče jugoslovanstva, dja-kovski škof Josip Juraj Strossmayer je iskal prilike, da Veliki Rusiji izkaže svoje spoštovanje. Ko so dne 27. julija 1888. v Kijevu slavili 900letnico pokristitve Rusov, je poslal rektorju kijevske univerze brzojavo, s katero je čestital k veliki dediščini sv. Vladimirja, pokristitelja Rusov, po katerem se je kijevska univerza imenovala. Čim je brzojavka bila objavljena v ruskih listih, je vzbudila silno zanimanje v slovanskem svetu in ogorčeno vznemirjenje v dunajskih in peštanskih krogih. Ves evropski tisk je pisal o njej. Posebno peštanski listi so zarjuli zoper panslavista Strossmayerja. Dunajsko zunanje ministrstvo je pritislo na Vatikan, naj takoj pokliče škofa na odgovor kot sovraznika monarhije in katoliške cerkve. Kardinal Rampolla je po papeževem nalogu pisal Strossmayerju, naj pove, kakšni motivi so ga vodili, da je odposlal brzojavo. Škof je odgovoril papežu v Rimu kakor

tudi njegovemu poslaniku Rampolli na Dunaju dostojanstveno, umerjeno in odločno, da ima mirno vest in da obžaluje, da je Sv. stolica tako močno pod vplivom dunajske policije.

Cesar in kralj Franc Jožef je besnel. Nikoli ni mogel pomisliti, da se bo škof Strossmayer, katerega je dotlej zelo ocnili, upal to storiti. Po informacijah bana Khuena je smatral, da je to atentat nasproti dvoru in dogoskiki svetosti. Primeril pa se je še en dogodek, ki je le še povečal jezo cesarja in kralja. Isto leto (1888.) je obiskal Zagreb njegov sin, prestolonaslednik Rudolf. Drugi škofje so se šli pokloniti, Strossmayer pa se je opravičil z boleznijo. To je znova razbesnilo Franca Jožefa, ki je samo še čakal prilike, da ustrno obračuna s škofom. Prilika se mu je ponudila tisto jesen, ko so bili v Bjelovaru veliki vojaški manevri, katerim je sam prisostvoval kot vrhovni poveljnik. Vsi škofje iz Hrvatske in Slavonije so bili službeno povabljeni k svečanemu sprejemu in poklonitvi. Tudi škof Strossmayer je moral v Bjelovar, čeprav je slutil, da se mu bo zgodilo nekaj neprijetnega, ker so Mađžari s Khuenom uperili proti njemu različne spletke. Vsi škofje katoliške in pravoslavne cerkve so prišli svečano opravljeni. Zanje je bila določena posebna avdiencia. Ko so jih spustili v dvorano k poklonitvi, je Franc Jožef vsem drugim prijazno stiskal desnico, samo Strossmayerja je mrko pogledal in ga ostro nagovoril:

— Vi ste pa res bili bolni, ko ste poslali ono brzojavo v Rusijo!

Takoj se je med občinstvom, ki je bilo zbrano v okolici cesarjevega bivališča, razvedelo, kako je cesar pokaral škofa. In narod je začel škofu prirejati burne ovacije. Vsenakrog so doneli vzkliki: »Živio biskup Strossmayer!« Vzkliki so prihajali tudi do cesarjevih ušes v dvorano. To je še bolj razjezilo Franca Jožefa ter se je na koncu avdience še enkrat obrnil k Strossmayerju in mu rekel:

— Ponovno vam moram reči, vi ste stori-li nekaj, po čemer moram soditi, da ste res bili bolehlani...

S temi besedami je hotel škofa označiti za brezumnega. Škof Strossmayer je mirno poslušal in dostojanstveno odgovoril: — Ne, Veličanstvo, poslal sem brzojavo v Kijev popolnoma zdrav in svesten. Moja vest je popolnoma čista in mirna.

Cesar se ni mogel vzdržati in je srdito ponovil:

— Ne! Mislim, da ste res morali biti bolni!

Škof mu ni ostal dolžan in je odgovoril s poudarkom: — Veličanstvo, ponavljam, moja vest je popolnoma mirna in jaz sem se o tem že izjasnil sv. očetu. Če bi se mi dala prilika, da bi se o tem mirno razgovarjal, mislim, da bi mi uspelo tudi. Vaše Veličanstvo popolnoma prepričati.

Škofov odločni odgovor je še bolj razburil jeznega vladarja, ki je odvrnil:

— Ne, delo kijevskega sestanka je bilo delo revolucionarjev proti katoliški cerkvi in proti papežu, proti ruski in avstrijski vladi. To sem hotel konstatirati. — Po teh besedah je cesar pokazal hrbet, da odide iz dvorane. Strossmayer pa ni hotel izgubiti niti trenutka, marveč je s še močnejšim glasom odgovoril za cesarjem:

— Ne, Veličanstvo, tega ne morem verjeti.

Najbrž bi bil škof Strossmayer še dalje govoril, toda zagrebški nadškof kardinal Mihajlovič se ga je dotaknil s klobukom, raz-

Na milijone gospodinj

Vam bo potrdilo iz lastne skušnje:

najboljša nega za dragoceno-perilo je zares dobro

milo, kakor je Schichtovo terpentinsko milo. To

milo odpravi temeljito in prizanesljivo vso nesnago.

Perilo je bolj trpežno in vedno bleščeče belo.

SCHICHT^{ovo} TERPENTINOVNO MILO

pere
bleščeče
belo

poznavalec raznih fotografskih tehnik. Za svojo contax-kamero je izbral nekaj pripomočkov, dostavnih leč, filterov in negativnega materiala za barvno fotografijo. Kupil je tudi nekaj kaset, ki omogočajo prav hitro izmenjavo materiala.

Nj. Vel. kralj Peter II. se je v Gregoričevi drogeriji pomudil kake pol ure. Pred odhodom se mu je g. dvorni dobavitelj Benon Gregorič s prisrčnimi besedami zahvalil s poudarkom, da je srečen in ponosen na čast, ki jo je mladi kralj izkazal njegovi trgovini. V zahvalo mu je izročil šopek rdečih rož. Nj. Vel. kralj se je ljubeznivo zahvalil za pozornost V. Gregoričeve drogerije so prišli doslej kupovat že vsi

člani naše kraljevske hiše, mladi kralj pa je bil danes prvič.

Pred drogerijo se je ta čas nabralo več sto ljudi in so imeli stražniki kar precej dela, da so ob izhodu varovali red. Ko se je mladi kralj pojavil pri izhodu, so ga navdušeno pozdravljali, on pa je vračal pozdrave z roko. Od Gregoričeve drogerije se je kralj s princem Nikolajem in spremstvom odpeljal do Krisperjeve trgovine na Mestnem trgu. Izbral si je nekaj sestavnih delov za tehnične igrače. Nato se je odpravil skozi mesto nazaj na Bled. Bil je vso pot po Ljubljani navdušeno pozdravljan od občinstva.

Eksplodzija v ruški tvornici za dušik je razmesarila dva vestna delavca

Prvi je obležal mrtev, stanje drugega resno

Maribor, 14. septembra.

Danes okrog 1/2 11. dopoldne se je v ruški tvornici za dušik pripetila huda nesreča, ki je zahtevala človeško življenje, druga žrtev pa leži zelo poškodovana v mariborski bolnišnici. V usodnem času sta bila med drugimi delavci v tvornici zaposlena 40letni Hinko Ditmajer in 41letni Ivan Strnad in sicer v objektu za polnjenje kisika. Iz neznanega vzroka je s silno detonacijo nenadoma eksplodiral jekleni valj, ki ga polnijo s kisikom. Posledice so bile strašne: strahovit zračni pritisk je oba delavca vrgel ob steno, kjer sta obležala. Ivan Strnad je bil takoj mrtev, dočim je Ditmajer še kazal znake življenja. Nemudno so ga prepeljali v splošno bolnišnico, kjer se zdravniki trudijo, da mu rešijo življenje. Nesrečnež ima zlomljeni obe roki in nogi in je njegovo stanje zelo resno.

V objektu je bilo ob času eksplozije še več drugih delavcev, ki se jim je posrečilo, da so se pravočasno rešili na prosto. Eksplozija je bila tako silna, da je odnesla tudi streho v zrak, poleg tega je bil tudi zid močno poškodovan. Seveda je tudi razneslo vso napravo za polnjenje kisika. Skoda še ni precejena, je pa precejšnja.

Vest o tragičnem dogodku se je hitro razširila po Mariboru in v zvezi s tem so se že začele širiti razne fantastične vesti.

Pri lenivosti črevesja, črevesnem katarju, obolenju danke, odstrani naravna »Franz-Josefova« grenčica zapeko dolnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da uporaba »Franz-Josefove« vode odlično regulira funkcije črevesja.

Ogl. rez. S. br. 15. 482-55

Slovo priljubljenega oficirja

Upravnik dravske artiljerijske delavnice (topniški arzenal) v Ljubljani g. art. kapetan I. St. Milisav Stojanović zapuša po 20 letih Ljubljano, kjer si je pridobil mnogo iskrenih prijateljev in se popolnoma udomačil. Bil je med prvimi srbskimi oficirji, ki so ob prevratu prišli v naše kraje. Za našo skupno svobodo se je boril na Gosposvetskem polju, v Ljubljani se je tudi poročil in zdaj mu je Slovenija ravno tako ljuba kakor rodna šumadija. Vsa leta svoje službovanja v Ljubljani je marljivo sodeloval pri Ljubljanskem Sokolu. Ko odhaja na novo službeno mesto v Zagreb, pozdravlja iskreno vse svoje prijatelje in znance, v imenu katerih nam želimo na novem službenem mestu vso srečo ter se mu zahvaljujemo za zvesto prijateljstvo.

Vodnikove družbe! Postani in ostani član

kakor da mu hoče reči: »Nehaj!« Razgovor je bil končan. Kralj je v tem že zapustil dvorano in škofje so se podali pred dvorec. Radovedno občinstvo, ki je zdaj že podrobneje vedelo, kaj se je zgodilo, je spet dalo duška svojemu čustvovanju in je burno pozdravljalo škofa Strossmayerja ter obenem s krepkimi demonstracijami obsojilo zloglasnega bana Khuena, ki je uprizoril to tragikomedijo. Nastopiti je smela policija. Škof Strossmayer je v sporetu križevskega škofa Hramloviča in senjskega škofa Posiloviča takoj s kocijo odpotoval iz Bjelovaru. Na poti do Zagreba je preživljal zanosne ovacije. Poskus bana Khuena, da bi škofa ponižal pred vladarjem in narodom, ni uspel. Še tisti dan so šle brzojavke po svetu, kaj se je zgodilo v Bjelovaru. Vsa borbeno Hrvatska je bila navdušena nad takim odločnim nastopom. Djakovo je zmagoslavno pričakovalo svojega škofa. Vse slovanske in domače novine so pisale o tem kot o dogodku velike politične zgodovinske važnosti. Seveda pa tudi nasprotniki niso mirovali. Zlasti Budimpešti je dvignila vik in krik, da se je čulo do neba. Zahtevala je, da škofa takoj odpravijo iz Djakova v kakšen oddaljen samostan ob meji, kakor to zasluži sovražnik cerkve in države. Dunaj in Vatikan sta bila v živahnem diplomatskem dopisovanju. V Zagreb in Djakovc so potovali posebni posredovalci, vplivalo so razne vloške osebnosti. Škof Strossmayer je poslal, iz kakšnih nagibov je poslal brzojavo v Rusijo in kakaj je s čisto vestjo zavračal Franca Jožefa. Pri Vatikanu so upoštevali njegove izjave in so ga pustili na miru v Djakovem. Dunajski dvor je uvidel, da je cesar Franc Jožef nastopil prenaglo in neupravičeno, po krivdi nadutega bana Khuena. S tem je bjelovarska afera prešla v arhiv, nikakor pa ne v pozabo.

Francoska kolonialna konjenica

V okviru velikih manevrov francoske vojske je francoska severnoafriška konjenica (spahiji) priredila svojo tradicionalno »fantazije«, prireditev, ki mora zadiviti vsakega gledalca po svoji eksotični pestrosti in spretnosti izvajalcev

Ljudje s črno-belimi svetom

**Vsi prebivalci danskega otoka slepi za barve — Nena-
vadne posledice dolgotrajnega sklepanja zakonov med
sorodniki**

Vneti fotografiji si lahko približno predstavljajo, kakšen bi bil svet, če bi obsegal samo bele in črne tone, toda najbolj izkušeni med njimi se v tem oziru ne morejo primerjati s prebivalci malega otoka Limfjorda na severu Jutlanda. Ti ljudje, ki jih je kakšnih 200, so namreč brez izjeme slepi za barve. Na nedavnem kongresu skandinavskih očesnih zdravnikov v Kodanju so prvič razpravljali obseirneje o tem fenomenu.

Debata je nanekoliko na barvno slepoto, zlo, ki se po navedbah strokovnjakov v ostalem čedalje bolj širi, in tedaj je nastalo vprašanje, da-li je to zlo podedljivo. Znani danski očesni zdravnik dr. E. Holm je tedaj potrdil to vprašanje s poročilom o svojih izkušnjah s prebivalci Limfjorda.

Barvna slepota se pojavlja, kakor znano, v dveh oblikah, v delni slepoti, pri kateri pacienti ne razlikujejo n. pr. med rdečo in zeleno ali modro in zeleno barvo, ter v popolni slepoti za barve. Vsi prebivalci Limfjorda trpijo za popolno barvno slepoto in to po vsej priliki že celo vrsto pokolenj. Na otoku živi 45 kmečkih in ribiških družin, ki so njihovi člani v ostalem popolnoma zdravi in normalni. Ne razlikujejo niti ene barve in vidijo svojo okolico, kakor je izvajal dr. Holm, podobno kakor navadna fotografiralska plošča, namreč v samih odtenkih črne in bele.

To dejstvo daje življenju na otoku poseben značaj. Nič čudnega ni, da živih barv v oblikah in hišni opravi otočanov ne srečujemo. Tudi ljudje z normalnim vidom morajo dobiti vtis, da je otok skoraj brezbarven. Ker Limfjordčani sveta ne vidijo drugače nego belega in črnega z vsemi odtenki sivega, si drugih barv za svoje vsakdanje potrebe niti ne izbirajo. Saj bi n. pr. tudi rdeče zastore videli črne. Ker pa se nedostatk svojega vida zavedajo, je njih izbira teh črno-belih barv za vse predmete isto tako zavestna. Zdi se, da se je tudi narava na otoku ravnala po tem dejstvu, kajti svoje barve troši nanj z zelo skopo roko.

Dr. Holm je raziskoval vprašanje, kako bi si bilo mogoče razložiti ta edinstveni pojav v Evropi. Pravi, da gre za primer podedovane bolezni, ker so se rodine na Limfjordu skozi dolga pokolenja želele in želele iz-

**Za nočne obiske
pri zdravnikih**

V Pragi trvajo zdravniki novoto, ki jo je javnost sprejela z veseljem. Zdravniške ordinacije dobe na procelju hiše posebno svetlobno znamenje. To znamenje se vključijo ponoči samo v primerih, kjer so zdravniki res doma. S tem odpade nepotrebno zvočenje, kadar je zdravnik zunaj ali pa sam bolan. Svetlobno znamenje to za vse zdravnike enotno.

Lambeth-walk

se imenuje nov ples, ki se je širil to poletje po odličnih kopalniških krajih in si osvaja ta čas tudi že prestolnica

**Recepti na gramofonskih
ploščah**

Veča vrsta si ljudje izmislijo in neka francoska tovarna gramofonskih plošč si je izmislila sedaj plošče s kuharskimi recepti. Čeprav je kuharska knjiga dosti bolj praktična, gredo te plošče sijajno v promet. Glavni kupci so moški... Doslej je tovarna izdelala že plošče z 250 različnimi navodili za kuhanje.

Najstarejša zemljanka

Je po mnenju ameriškega tiska 111-letna Martha Lay iz zavetišča za stare ljudi v Tultu (USA). Ob njenem zadnjem rojstnem dnevu so ji podarili tradicionalno pogacho s 111 svečami in polno drugih daril

**Nova domneva o vesoljnem potopu
Fantastična hipoteza ameriškega učenjaka**

Ameriški geolog prof. Fretz je presenetil svoje tovariše z zanimivo teorijo, ki jo je izdelal v zvezi z lanskim pojavom malega planeta Hermesa. Fretz se je postavil namreč na stališče, da bi mogel ta planet, ki nas je zerešil samo za malenkost 700.000 milj, povzročiti na zemlji podobno katastrofo, kakršne so šle preko zemlje v led-nih dobah in v dobi velikkanske poplave, ki jo poznamo pod imenom vesoljnega potopa.

Fretz je prepričan, da so se vse takšne katastrofe v preteklosti zgodile po zaslugi

takšnih malih planetov. Pri tem ni bilo niti potrebno, da bi padla mala premičnica na zemljo, zadostovalo je, da je vzvalovala vodovje oceanov kakor mesec in ga koncentrirala na določeno točko. To je imelo za posledico silen val, ki je šel okrog zemlje in uničeval vse, kar mu je prišlo na pot. Posledica tega je bila spet ta, da se je zemeljska os preložila in potem se je morala temperatura raznih delov zemlje spremeniti, dokler se ni os vrnila v prejšnjo lego ali dokler se niso vodne mase, ki so nad kontinenti zamrzle, počasi spet odvajale.

Po Fretzovi domnevi bi ne bilo nič čudnega, če so bile Severna Evropa, Severna Azija in Severna Amerika nekoč pod ledom. Šlo je preprosto za vodo, ki jo je potegnila majhna premičnica iz oceanov, jih poglajala preko celin in ki so potem zamrzle.

**Povratak
starinskega vozila**

Ni dolgo tega, ko so se Parizani smejali v kinematografih filma iz predvojne dobe, ki je kazal med drugim starejšim letnikom še adobro znani, mlajšim pa popolnoma neznan tandem, kolo z dvema sedežema. Ta dva sedeža na dolgem ozkojzgu sta Parizane spominjala na dobo širokih hlač, malih, okroglih čopce in ploskih slamnikov nad ozkojzgu. Morda pa je bil baš ta film vzrok, da se je starinsko kolo začelo spet pojavljati na francoskem. Sprva jih je bilo videti le nekoliko na predmestnih pariskih ulicah, na deželi jih je bilo spomladati že več, poleti pa so jih bile na deželih cestah že cele skupine. Seveda so po večini mladi parčki, ki se skupajo starinskemu vozilu.

Kavarna za zastojkarje

V New Yorku imajo kavarno, v kateri ne stanejo skodelice kave in obložen kruh nič. Obratne stroške tega podjetja krijejo namreč iz obresti velikega glavnice, ki jo je nek milijonar pred mnogimi leti nalesel za ta namen naložil pri neki banki. V kavarno bi smeli prihajati in se z njenimi dobrotami okoristiti po določbah milijonarjeve oporoke sicer le ljudje, ki res nimajo denarja in ki so popolnoma obubožati, toda v lokatu jih nihče ne vpraša za podatek in listine. Samo nad vrati je velik napis: »Če si lačen in nimas denarja, vstopi ter boji moj gost. Če pa moreš plačati, ostani zunaj in ne škoduj drugim, ki so bednejši od tebe«

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

»Zob vam seveda izderem lahko tudi brez bolečin, ampak to stane 50 din več.«
»Kaj, 50 din ne pomeni za vas nobene bolečine?«

Deček ustrelil »vraga«

V Nečenicah pri Zatu na Češkoslovaškem se je pojavil zvečer v hiši nekoga kmeta Fuchsa možakar, ki je bil preoblečen v »vraga« in je hotel dvanaestletnega kmetovega sina, ki je bil sam doma, pri-
stiliti, da mu izroči denar. Deček pa se ni ustrašil, zagrabil je puško, ki je visela na steni in »vraga« ustrelil. Stekel je nato v gostilno, kjer so bili njegovi starši na piersu, in jim povedal, kaj je bil pravkar storil. Ko so starši prišli domov, so tam našli možakarja maskiranega kot vraga mrtvega na tleh. Strgali so mu krinko z obraza in ugotovili, da gre za gostilničarja Franza Heljeja, ki je vedel, da Fuchsa in njegove žene ni doma, pa je hotel to izkoristiti za vilo.

**Najstarejše drevo
v Evropi**

Po mnenju nemških botanikov stoji najstarejše evropsko drevo v Lužici, in sicer pri letovškem kraju Krombachu pri Cvikavi. To drevo je tisa, ki so v Srednji Evropi, kakor znano, že zelo redke. V skupini treh praestarih tis je tudi drevo, ki meri v višino sicer samo 13 m in v obsegu 4 m, a je po strokovnjakihi cenitvah staro najmanj 2000 let. Ena izmed vej tega drevesa, ki je debela le 6 cm, ima n. pr. nič manj nego 128 letnih krogov. Umevno, da so časi zarezali v drevo že globoke brazde, toda od kar tamkajšnji ljudje pomnijo, se na zunaj bistveno ni spremenilo.

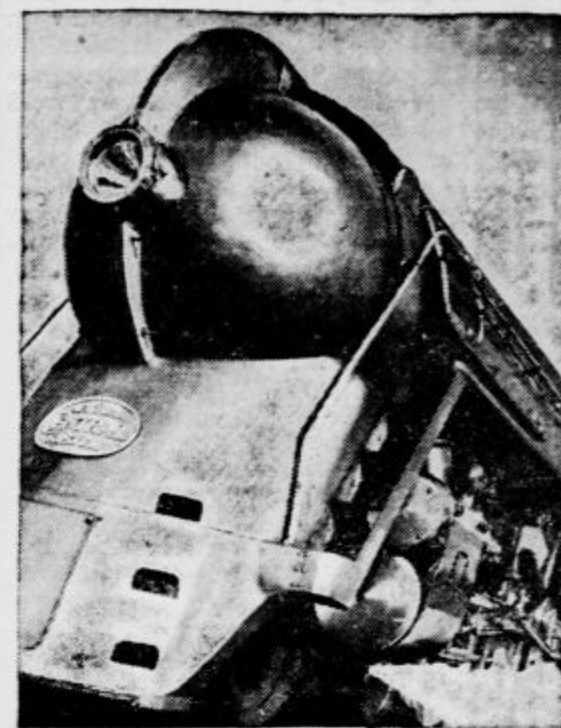
Zadnji potomec Inkov

Don Luis Felipe Huaracara Guayaquil, »cesar in sončni duhoven« ekvadorskih Indijancev

Mesečnik »Laesoc«, ki izhaja v Buenos Airesu, se trudi dokazati, da še vedno živi neki neposredni potomec Roke, sina inškega cesarja Atahualpa, ki so ga L. 1533. umorili španski konkvistadorji. Na zunaj pa kaže ta potomec le malo cesarskega na sebi.

»Laesoc« piše, da je skupina zvestih Indijancev rešila Roko iz španskih rok. Pozneje se je poročil s hčerjo nekake indijanskega pogravarja in odleje se je cesarski naslov podedoval neprekinjeno od najstarejšega na najstarejšega sina. Sedanjí Inka, don Luis Felipe Huaracara Guayaquil, ki ga Indijanci osem pokolenj po Roki častijo kot cesarja Luja Felipeja, živi v pristanškem mestu Guayaquilu v Ekvadorju. Potomec cesarjev se preživlja za silo s pro-

**Aerodinamična letokomoletva
najnovejše oblike**

namenjena za posebno hitre vlake, ki obratujejo med New Yorkom in Chicagom. To progo prevozi ti vlaki sedaj v šestnajstih urah in lahko si mislimo, da so opremljeni z vsemi udobnostmi, ki jih morejo napredne ameriške železniške uprave nuditi svojim potnikom

Avto za prebavne vožnje

**Kitajec ni maral luksuznega avtomobila, ki je vozil
preveč mirno**

Pred časom je neka francoska avtomobilska tvrdka dobavila bogatemu Kitajcu v Sanghaju luksuzni voz z vsemi mogočimi udobnostmi. Ker je šlo za res moderen proizvod, je tvrdko silno presenetilo, ko je kmalu potem dobila brzojavko: »Avto mi ne ugaia. Ne pretresa zadostile Sprva so mislili, da je ta stavek »ne pretresa zadostile« mišljen ironično in da je hotel Kitajec s tem povedati baš nasprotno misel. Vseka-ko je tovarna svojemu zastopniku na Daljem vzhodu naložila, naj stvar tekoj in temeljito preišče. Zastopnik je ugotovil, da ima vozilo v resnici sijajne vzmeti, tako da vozi idealno — a baš to Kitajcu ni ugaja-

lo. Kupec, mož nenavadne obilnosti, je zahteval, naj bi avto predelali tako, da bo skakal kar se da in tiste, ki se bodo v njem vozili, pretresali do kosti. To je bilo po njegovi izjavi nujno potrebno, kajti voz si je kupil samo za to, da bi se vozil na »prebavne vožnje«. Njegov prvi voz ga je stresal tako »slajajno«, da mu je bila prejava lahka, zavoljo novega voza pa mu je postala prejava precej slabša. Seveda so Kitajcevo željo izpolnili, vse vzmeti so spremenili tako, da pretresa avto svoje poltnike sedaj tako kakor kakšna prometna razvalina iz preteklega stoletja. Kitajec pa je navdušen...

Množica pred Downing Streetom

Vsak dan se zbira pred poslopjem angleškega ministrskega predsedstva velika množica, ki pričakuje z napetostjo, kaj bo mogla iz te hiše zvedeti novega. Tu proučuje angleška vlada namreč vsak dan položaj v zvezi z delikatnim češkoslovaškim vprašanjem

**Ta novovrstni otroški
voziček**

so si izmislili na Angleškem za nekoliko bolj odrasle otročice

A NEKDOTA

Demosten, slavni govornik, je dejal nekoč stenskem državniku, svojemu nasprotniku: »Tebe, Fokion, bodo Atenci še ubili!«
»Da,« je odvrnil Fokion, »ubili me bodo, ko pobesniš, tebe pa tedaj, ko se spame-tujejo.«

VSAK DAN ENA

»Paži vendar! Jez sem vendar modelle (Rozzie)

